

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Ses kayıtları ve Ders notlarına

www.sifadersleri.com

adresinden ulaşabilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

2. KISIM: Allah Teâlâ'nın, Resûl-i Ekrem'e Beden ve Huy Güzellikleri, Din ve Dünya Üstünlükleri Vermesi

17. FASIL: Resûl-i Ekrem'in Şefkat ve Merhameti

فصل

[فِي شَفَقَتِهِ وَرَحْمَتِهِ ﷺ وَرَأْفَتِهِ لِجَمِيعِ الْخَلْقِ] (٢)

وَأَمَّا الشَّفَقَةُ وَالرَّأْفَةُ وَالرَّحْمَةُ لِجَمِيعِ الْخَلْقِ فَقَدْ قَالَ [اللَّهُ] تَعَالَى فِيهِ: ﴿عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ [التوبة: ١٢٨].

وَقَالَ [تَعَالَى]: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ (٣١/ب) إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ [الأنبياء: ١٠٧].

وَقَالَ بَعْضُهُمْ: مِنْ فَضْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ اللَّهَ [تَعَالَى] أَعْطَاهُ أَسْمَاءَ مِنْ أَسْمَائِهِ، فَقَالَ: ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ [التوبة: ١٢٨] وَحَكَى نَحْوَهُ الْإِمَامُ أَبُو بَكْرٍ بْنُ فُورَكَ.

17. Resûl-i Ekrem'in Şefkat ve Merhameti

Peygamber Efendimiz'in bütün yaratılmışlara olan şefkati, acıması ve merhameti hakkında Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ "Andolsun ki size kendi içinizden bir Peygamber gelmiştir. Sizin sıkıntıya düşmeniz ona pek ağır gelir. O size çok düşkün, mü'minlere karşı çok şefkatli ve çok merhametlidir."³

Allah Teâlâ bir başka âyette Resûl-i Ekrem hakkında şöyle buyurmuştur: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ "Biz seni âlemlere⁴ yalnız rahmet olarak gönderdik."⁵

Bazı âlimler şöyle demiştir: "Peygamber aleyhisselâmın üstünlüklerinden biri de, Allah Teâlâ'nın ona Esmâ-i hüsnâ'sından ikisini vermesi ve onun hakkında 'Mü'minlere çok şefkatli, çok merhametlidir'⁶ diye buyurmasıdır."

Buna benzer bir görüş de kelâm âlimi Ebû Bekir İbni Fûrek'ten⁷ (v. 406/1015) nakledilmiştir.

3. Tevbe 9/128.

4. Bütün insanlara ve cinlere, bütün çağlara, hattâ bütün varlıklara.

5. Enbiyâ 21/107.

6. Tevbe 9/128.

7. Ebû Bekir Muhammed ibni Hasan ibni Fûrek el-İsbahânî en-Nisâbü'rî, Ebû'l-Hasen el-Eş'arî'nin görüşlerini sistemleştiren Eş'arî âlimidir.

٢٢٨ - حدثنا الفقيه أبو محمد: عبد الله بن محمد الخُشَنِي بقرائتي عليه ،
حدثنا إمام الحَرَمَيْنِ: أبو علي الطَّبْرِي ، حدثنا عبدُ الغافر الفارسي ، حدثنا
أبو أحمد الجُلُودِي ، حدثنا إبراهيم بن سفيان ، حدثنا مسلم بن الحجاج ،
حدثنا أبو الطاهر ، أخبرنا ابن وَهْبٍ ^(٣) ، أخبرنا يونس ، عن ابن شِهَاب ،
قال: غَزَا رسولُ اللَّهِ ﷺ غَزْوَةً ، وَذَكَرَ حُنَيْنًا ، قال: فَأَعْطَى رسولُ اللَّهِ ﷺ
صَفْوَانَ بنَ أُمَيَّةٍ مِئَةً مِنَ النَّعَمِ ؛ ثُمَّ مِئَةً ، ثُمَّ مِئَةً .

قال ابنُ شِهَابٍ: حدثنا سعيد بن المُسَيَّبِ أَنَّ صَفْوَانَ قال: والله! لقد
أَعْطَانِي ما أَعْطَانِي وَإِنَّهُ لَأَبْغَضُ الْخَلْقِ إِلَيَّ ، فما زال يُعْطِينِي حتَّى إِنَّهُ لَأَحَبُّ
الْخَلْقِ إِلَيَّ ^(١) .

Adam Nasıl Kazanılır?

Ünlü tâbiîn muhaddisi İbni Şihâb ez-Zührî¹ (v. 124/742), Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Huneyn Savaşı'ndan söz ettikten, Allah'ın Elçisi'nin o gün Safvân ibni Umeyye'ye² (v. 41/661) önce yüz deve verdiğini, sonra bir yüz deve daha, ardından bir yüz deve daha verdiğini anlattıktan sonra Safvân'ın şöyle dediğini söyledi: "Vallahi Resûl-i Ekrem benim en nefret ettiğim insandı. Huneyn Savaşı'nda bana birçok ihsânda bulundu. Bana mal verdikçe gözümde dünyanın en sevimli insanı oldu."³

1. Muhammed ibni Şihâb ez-Zührî, Medine'nin önde gelen fakih ve muhaddislerinden, zühd ve takvâ sahibi ilim ehliendir. Hâfızasının güçlü oluşu ve hadisleri ezberleme-
siyle ünlüdür. Halife Ömer ibni Abdilaziz'in emriyle hadis ve sünnetin derlenmesinde
büyük hizmet görmüştür.

2. Safvân ibni Umeyye hakkında bilgi için bk. I, 245.

3. Müslim, Fezâil 59, nr. 2313; Tirmizî, Zekât 30, nr. 666.

٢٢٩ - وَرُوي أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَهُ يَطْلُبُ مِنْهُ شَيْئًا ، فَأَعْطَاهُ ؛ ثُمَّ قَالَ : « أَحْسَنْتُ إِلَيْكَ ؟ » . قَالَ الْأَعْرَابِيُّ : لَا ، وَلَا أَجْمَلْتُ .

فَغَضِبَ الْمُسْلِمُونَ وَقَامُوا إِلَيْهِ ، فَأَشَارَ إِلَيْهِمْ : أَنْ كُفُّوا ، ثُمَّ قَامَ وَدَخَلَ مَنْزِلَهُ ، وَأَرْسَلَ إِلَيْهِ ، وَزَادَهُ شَيْئًا ، ثُمَّ قَالَ : « أَحْسَنْتُ إِلَيْكَ ؟ » قَالَ : نَعَمْ ، فَجَزَاكَ اللَّهُ مِنْ أَهْلِ وَعَشِيرَةٍ خَيْرًا .

فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ : « إِنَّكَ قُلْتَ مَا قُلْتَ ، وَفِي نَفْسٍ (٢) أَصْحَابِي مِنْ ذَلِكَ شَيْءٍ ، فَإِنْ أَحْبَبْتَ فَقُلْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ مَا قُلْتَ بَيْنَ يَدَيِّ حَتَّى يَذْهَبَ مَا فِي صُدُورِهِمْ عَلَيْكَ » .

قَالَ : نَعَمْ . فَلَمَّا كَانَ الْغَدُ - أَوِ الْعَشِيُّ - جَاءَ ، فَقَالَ ﷺ : « إِنَّ هَذَا الْأَعْرَابِيَّ قَالَ مَا قَالَ ، فَزِدْنَاهُ فزعم أنه رَضِيَ ، أَكْذَلِكْ ؟ » قَالَ : نَعَمْ ، فَجَزَاكَ اللَّهُ مِنْ أَهْلِ وَعَشِيرَةٍ خَيْرًا .

Rivâyet edildiğine göre bir bedevi Peygamber Efendimiz'in huzûruna geldi ve ondan bir şeyler istedi. Peygamber-i Zîşân da ona istediklerini verdikten sonra: "Sana ihsânda bulundum mu?" diye sordu. Bedevî: "Hayır, doğru dürüst bir şey vermedin!" dedi. Bunu duyan Müslümanlar bedevîye kızıp üzerine yürüdüler. Resûl-i Ekrem ashâbına "Sâkin olun!" diye işaret ettikten sonra evine gitti ve bedevîye bir şeyler daha gönderdi. Tekrar yanına geldiğinde bedevîye: "Seni memnun ettim mi?" diye sordu. O da: "Evet, benim ailem ve kabilemden biri gibi bana iyilik ettin." dedi.

Şefkat Pınarı Efendimiz bu bedevîye:

"Sen, benim sana verdiklerimden memnun kalmadığını söyleyince ashâbım sana öfkelenmişti. Şimdi bana söylediğin sözleri, istersen onların yanında da söyle de sana olan kırgınlıkları gitsin." buyurdu.

Bedevî de: "Olur, söylerim." dedi.

Ertesi gün veya akşam olunca Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashâb-ı kirâma dedi ki:

"Biliyorsunuz, bu bedevî bana bir şeyler söylemişti. Ben ona bir şeyler daha verince benden hoşnut olduğunu söyledi." Sonra bedevîye dönüp: "Öyle değil mi?" diye sordu.

Bedevî de "Evet, benim ailem ve kabilemden biri gibi bana iyilik ettin." dedi.

1. Muhammed ibni Şihâb ez-Zührî, Medine'nin önde gelen fakih ve muhaddislerinden, zühd ve takvâ sahibi ilim ehlindendir. Hâfızasının güçlü oluşu ve hadisleri ezberlemesiyle ünlüdür. Halife Ömer ibni Abdilaziz'in emriyle hadis ve sünnetin derlenmesinde büyük hizmet görmüştür.
2. Safvân ibni Ümeyye hakkında bilgi için bk. I, 245.
3. Müslim, Fezâil 59, nr. 2313; Tirmizî, Zekât 30, nr. 666.

فَقَالَ ﷺ: «مَثَلِي وَمَثَلُ هَذَا، مَثَلُ رَجُلٍ، لَهُ نَاقَةٌ شَرَدَتْ عَلَيْهِ، فَاتَّبَعَهَا النَّاسُ فَلَمْ يَزِيدُوهَا إِلَّا نَفُورًا، فَنَادَاهُمْ صَاحِبُهَا: خَلُّوا بَيْنِي وَبَيْنَ نَاقَتِي، فَإِنِّي أَرْفُقُ بِهَا مِنْكُمْ وَأَعْلَمُ، فَتَوَجَّهَ لَهَا بَيْنَ يَدَيْهَا، فَأَخَذَهَا مِنْ قُمَامِ الْأَرْضِ، فَرَدَّهَا حَتَّى جَاءَتْ وَاسْتَنَاحَتْ، وَشَدَّ عَلَيْهَا رَحْلَهَا، وَاسْتَوَى عَلَيْهَا، (١/٣٢) وَإِنِّي لَوِ تَرَكْتُكُمْ حَيْثُ قَالَ الرَّجُلُ مَا قَالَ فَقَتَلْتُمُوهُ دَخَلَ النَّارَ»^(٤).

“Havvât! Şu senin kaybolan deveden ne haber?” diye ona takılırdı. O da bu îmalî sözlerden dolayı çok utanırdı. Bir gün Havvât:

“Yâ Resûlallah! Ben Müslüman olalı o deve artık hiç kaybolmadı.” deyince Resûl-i Ekrem Efendimiz ona üç defa “Allah sana merhametiyle muâmele buyursun.” diye duâ etti.¹

1. Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, IX, 15-16).

1. Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), IV, 203, nr. 4146; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, IX, 401.

Bunun üzerine Allah'ın Elçisi, ashâbına şunları söyledi:

“Bu bedevî ile benim durumum, devesi ürküp kaçan adamın misâli gibidir. Devesini sâkinleştirmeye çalıştığı sırada başkaları olaya karışıp deveyi yakalamaya çalıştıkça adamın devesi büsbütün ürkmüş. O zaman da devenin sâhibi, kendisine yardım etmeye çalışanlara:

‘Beni devam ile baş başa bırakın. Çünkü ben, ona sizden daha yumuşak davranır, onun huyunu ve nasıl yakalanacağını daha iyi bilirim.’ diye seslenmiş. Onların yanında devesine doğru ilerlemiş. Yerden bir tutam ot alıp uzatmış; devesi yanına gelip çökünce, ona semerini vurup yükünü yüklemiş ve sırtına binmiş. Şâyet bu adam sizi kızdıran sözü bana söylediğinde sizleri serbest bıraksaydım, siz de kalkıp onu öldürseydiniz, bu adam Cehennem’e girerdi.”¹

Bu vesileyle, ashâb-ı kirâmdan Havvât ibni Cübeyr’in (v. 40/660-661) başından geçen ve Resûl-i Ekrem Efendimiz’in şefkat ve müsâmahasını gösteren bir “kaybolan deve hikâyesi” daha anlatalım. Bir defasında sahâbiler, Fahr-i Cihân Efendimiz ile bir yolculuk yapıyorlardı. Merrüzzahrân mevkiinde mola verdiler. Havvât ibni Cübeyr, ilgisini çeken bir grup kadın gördü. Heybesindeki yeni elbisesini giyerek onların arasına katıldı. O sırada Nebiyy-i Ekrem Efendimiz çadırından çıktı, kadınların arasında bulunan Havvât’ı gördü ve onu yanına çağırdı. Başına geleceklerden korkan Havvât, Fahr-i Âlem Efendimiz’e, kaybolan devesini aradığını söyledi. Peygamber Efendimiz de ona inanmış göründü. Gönüller Sultanı Efendimiz daha sonraları Havvât’a rastladıkça:

۲۳۰ - وَرُوي عنه أنه ﷺ قال: «لا يُبَلِّغني أحدٌ منكم عن أحدٍ من أصحابي شيئاً ، فإني أُحِبُّ أن أخرج إليكم وأنا سليم الصدر»^(۱).

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir: «لَا يُبَلِّغُنِي أَحَدٌ مِنْكُمْ عَنْ أَحَدٍ مِنْ أَصْحَابِي شَيْئاً، فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَخْرُجَ إِلَيْكُمْ» «Hiçbiriniz ashâbımdan biri hakkında, hoşlanmayacağım bir şeyi bana ulaştırmasın. Zira ben, sizin yanınıza gönül huzûru ile çıkmak istiyorum.»²

Bu hadisin râvisi Abdullah ibni Mes'ûd, onun sebebi vürûdunu da zikretmiştir. Buna göre Peygamber Efendimiz, bir keresinde kendisine getirilen bir malı ashâbına dağıtmıştı. Abdullah ibni Mes'ûd, iki kişinin kendi aralarında:

“Muhammed bu taksimde Allah'ın rızasını ve âhiret hesabını dikkate almadı.” diye söylediklerini duydu ve konuştuklarını Resûl-i Ekrem'e haber verdi. Bunun üzerine Efendimiz hem öfkeleni, hem üzüldü. İbni Mes'ûd'a:

“Beni kendi hâlime bırak.” diye çıkıştıktan sonra “Mûsâ'ya bundan daha ağırı söylendi de, o sabretti.” diye kendi kendini teselli etti.³

Şefkat Örnekleri

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'in ümmetine olan şefkatinin bir örneği de, yapılması zor bazı ibâdetleri onlar için hafifletirip kolaylaştırması, ayrıca onlara bazı ibâdetleri teklif etmeyi düşündüğü hâlde, bu ibâdetlerin farz kılınabileceği endişesiyle teklif etmekten vazgeçmesidir. Şu hadis bunun bir örneğidir: «لَوْلَا أَنِ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي، لَأَمَرْتُهُمْ بِالسَّوَالِكِ مَعَ كُلِّ» «Ümmetime zor geleceğinden endişe etmeseydim, onlara her abdest alırken misvak kullanmalarını emrederdim.»⁴

۲۳۱ - ومن شفقتة على أمته ﷺ تخفيفه وتسهيله عليهم ، وكرهته أشياء مخافة أن تُفرضَ عليهم ، كقوله: «لولا أن أشق على أمتي لأمرتهم بالسَّوَالِكِ مع كل وضوء»^(۲).

1. Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* (Selefi), IV, 203, nr. 4146; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, IX, 401.

2. Ebû Dâvûd, *Edeb* 28, nr. 4860; Tirmizî, *Menâkıb* 63, nr. 4896, 4897; Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, I, 395.

3. Tirmizî, *Menâkıb* 63, nr. 3896.

4. Buhârî, *Cum'a* 8, nr. 887, *Temennî* 9, nr. 7240; Müslim, *Tahâret* 42, nr. 252.

۲۳۲ - وَخَبَرُ صَلَاةِ اللَّيْلِ (۳).

2. “Biriniz namaz kılarken uyuklayacak olursa, uykusu dağılana kadar yatsın. Çünkü uyuklayarak namaz kılarsa, Allah’tan bağışlanma dileyim derken belki de kendisine bedduâ eder.”²

3. Abdullah ibni Amr ibni Âs’ın her gün oruç tuttuğunu, her gece Kur’an’ı hatmettiğini öğrenen Resûl-i Ekrem, onu karşısına alarak şöyle buyurmuştur:

“Böyle yapma; bâzen oruç tut, bâzen tutma; gece hem uyu, hem de kalkıp namaz kıl. Şüphesiz senin üzerinde vücûdunun hakkı vardır; gözlerinin hakkı vardır; eşinin hakkı vardır; ziyâretçilerinin hakkı vardır. Her ay üç gün oruç tut ve Kur’an’ı her ay bir defa hatmet!”¹

1. Buhârî, Cum’a 29, nr. 924, Teheccüd 5, nr. 1129, Terâvih 1, nr. 2012; Müslim, Müsâfirîn 177, 178, nr. 761.

2. Buhârî, Vüdû 53, nr. 212; Müslim, Müsâfirîn 222, nr. 786.

1. Buhârî, Fezâilü'l-Kur’ân 34, nr. 5052, Savm 55-59, nr. 1975-1979; Müslim, Sıyâ 181-193, nr. 1159.

Peygamber aleyhisselâmın ümmetine olan şefkatinin diğer örnekleri arasında şunlar zikredilebilir:

Gece namazı kılarken yorulanların dinlenmesini tavsiye etmesi.

Şu hadisler Resûl-i Ekrem’in ümmetine olan şefkatinin birer örneğidir:

1. “Bir ramazan gecesi Resûl-i Ekrem evden çıkıp mescide gitti ve orada (terâvih) namazı kıldı. Birçok sahâbî de ona uyup namaz kıldılar. Sabah olunca, geceleyin Resûl-i Ekrem’in namaz kıldıracağı ağızdan ağza yayıldı. İkinci gece mescitte daha çok cemaat toplandı, Peygamber aleyhisselâm o gece de namaz kıldırıldı. Ertesi sabah, yine gece kılınan bu namaz hakkında konuşuldu. Üçüncü gece daha çok cemaat toplandı. Resûl-i Ekrem boy abdesti aldı, o gece de mescide geldi ve terâvih namazını kıldırıldı. Dördüncü gece toplanan cemaati mescid almadı. Ama Allah’ın Elçisi onların yanına çıkmadı. Hattâ bazıları: “Haydin namaza!” diye seslendiler. Peygamber aleyhisselâm yine de onların yanına çıkmadı. Sabah namazını kıldırıdıktan sonra cemaatin karşısına geçip bir konuşma yaptı ve şunları söyledi: “Geceleyin beni beklediğinizi biliyorum. Yanınıza çıkmama mâni bir durum da yoktu. Ama ben bu namazın farz kılınmasından, sizin de onu kılamayacağınızdan korktuğum için yanınıza gelmedim.”¹ Terâvih namazının cemaatle kılınması âdeti, Hz. Ömer’in hilâfetinde başlamıştır.

۲۳۳ - وَنَهَيْهِمْ عَنِ الْوَصَالِ^(۴).

۲۳۴ - وَكَرَاهَتَهُ دَخُولَ الْكَعْبَةِ لئَلَّا يُعْنَتَ أُمَّتُهُ^(۵).

Ashâbına savm-i visâli (iftar etmeden ardı ardına iki gün oruç tutmayı) yasaklaması.

Âişe radiyallahu anhânın rivâyet ettiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendilerine acıdığı için, sahâbenin iftar etmeksizin peşpeşe oruç tutmasını (savm-i visâli) yasakladı. Onlar: “Ama sen savm-i visâl tutuyorsun” dediklerinde ise: “Ben sizin gibi değilim. Ben, Rabbim beni yedirmiş ve içirmiş vaziyette geceliyorum.” buyurdular.²

Ümmetine sıkıntı vermemek için Kâbe'ye girmemiş olmayı arzu etmesi.

Hiz. Âişe şöyle dedi:

“Bir gün Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem benim yanımdan sevinçli ve neşeli bir hâlde ayrıldı, fakat üzüntülü bir hâlde döndü. Kendisine bunun sebebini sorduğumda şöyle buyurdu:

“Bugün Kâbe'nin içine girdim. Sonra da içimden 'oraya keşke girmeseydim' dedim. Çünkü ümmetimin çoğunun, bunu hac sırasında zorlanarak yapmaya çalışmasından ve onları sıkıntıya sokmaktan korkuyorum.”³

2. Buhârî, Savm 20, 48, nr. 1922, 1962; Müslim, Sıyâm 55, nr. 1102.

3. Ebû Dâvûd, Menâsik 93, nr. 2029; Tirmizî, Hac 45, nr. 873; İbni Mâce, Menâsik nr. 3064; Ahmed ibni Hanbel, Müsned, VI, 137

۲۳۵ - وَرَغْبَتُهُ لِرَبِّهِ أَنْ يَجْعَلَ سَبَّهُ وَلَعْنَهُ لَهُمْ رَحْمَةً [بِهِمْ] ^(۶).

۲۳۶ - وَأَنَّهُ كَانَ يَسْمَعُ بَكَاءَ الصَّبِيِّ فَيَتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِهِ ^(۱).

Kendisinden ümmetinin aleyhinde haketmedikleri bir söz veya lânet sâdır olmuşsa, bunları, onlar hakkında rahmet vesilesi kılmasını Rabbinden niyâz etmesi.¹

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namaz kıldırırken ağlayan çocuk sesi duyarsa, namazını kısa keserdi.

Bir defasında sahâbilerden biri, Resûl-i Ekrem Efendimiz'e, sabah namazında uzun sûreler okuyan bir imâmı şikâyet etmiş, bu yüzden sabah namazına gidemediğini söylemişti. Merhametli Efendimiz buna çok öfkelenmiş ve bir konuşma yaparak şöyle buyurmuştu:

“Ey insanlar! İçinizde nefret ettiren kimseler var! Kim imamlık yaparsa, namazı kısa kıldırsın; zira arkasındaki cemaatin içinde yaşlısı var, çocuğu var, iş gücü sahibi olanı var.”²

1. İlgili hadisler için aşağıdaki dipnotlara bakınız.

2. Buhârî, İlim, 28, nr. 90, Ezân 61-63, 65, nr. 702-705, 709, 710; Müslim, Salât 182-185, 191, nr. 467, 470.

٢٣٧ - ومن شفقتہ ﷺ أَنْ دَعَا رَبَّهُ وعاهده ، فقال : «أَيُّمَا رَجُلٍ سَبَّيْتُهُ - أَوْ لَعَنْتُهُ - فَاجْعَلْ ذَلِكَ لَهُ زَكَاةً وَرَحْمَةً ، وَصَلَاةً وَطَهُورًا ، وَقُرْبَةً تَقَرَّبُهُ بِهَا إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» (٢).

“Çaldığı şey bir yumurta bile olsa, hırsızlık yapanlar.”⁵

“Ana babasına lânet edenler.”⁶

“Hayvanları Allah’tan başkası adına kesenler.”⁷

“Medine’de bir bid’at çıkaran veya bir bid’atçıyı barındıran kimseler.”⁸

“Peygamberlerin mezarlarını mescid edinen Yahûdî ve Hristiyanlar.”⁹

3. Buhârî, Daavât 34, nr. 6361; Müslim, Birr 88-94, nr. 2601, 2602.

4. Birr 89, nr. 2601.

1. Buhârî, Libâs 61, 62, nr. 5885, 5886.

2. Libâs 83, 85, 87, nr. 5932-38, 5940-43, 5946-48.

3. Müslim, Mûsâkât 105-106, nr. 1597-98.

4. Müslim, Edâhî 44, 45, nr. 1978.

5. Buhârî, Hudûd 7, 13, nr. 6783, 6799; Müslim, Hudûd 7, nr. 1687.

6. Müslim, Edâhî 44, nr. 1978.

7. Müslim, Edâhî 43-45, nr. 1978.

8. Buhârî, Fezâilü'l-Medîne 1, nr. 1867, İ'tisam 6, nr. 7306, Cizye 10, nr. Hac 467, 469, nr. 1370-71.

9. Buhârî, Cenâiz 61, nr. 1330; Müslim, Mesâcid 19, 23, nr. 529.

Peygamber Efendimiz’in ümmetine olan şefkatini gösteren konulardan biri de Rabbine şöyle yalvarıp duâ etmesi ve onunla şöyle antlaşmasıdır:

«أَيُّمَا رَجُلٍ سَبَّيْتُهُ أَوْ لَعَنْتُهُ، فَاجْعَلْ ذَلِكَ لَهُ زَكَاةً، وَرَحْمَةً، وَصَلَاةً، وَطَهُورًا، وَقُرْبَةً»
«Allahım! Kime hak etmediği hâlde bedduâ veya lânet etmişsem, ne olur bunu, o kulun günahlarından arınıp kurtulmasına ve Senin merhametine nâil olmasına, günahlarından temizlenmesine, kıyâmet gününde Sana yaklaşmasına vesile kıl!”³

Sahîh-i Müslim’de yer alan aynı mâhiyetteki bir rivâyet ise şöyledir:

“Allahım! Ben de bir insanım. Müslümanlardan kime bedduâ veya lânet etmiş yahut kendisine vurmuşsam, bunu o kimsenin günahlarından temizlenmesine ve rahmetine ermesine vesile kıl!”⁴

Peygamber Efendimiz, nâdiren de olsa bazı kimselere lânet etmiştir. Onun lânetine uğrayanlardan bir kısmı şunlardır:

“Kadınlara benzemeye çalışan erkekler ve erkeklere benzemeye kalkışan kadınlar.”¹

“İğreti saç (peruk) takan ve taktıran, döğme yapan ve yaptıran kadınlar.”²

“Fâiz alan, veren, bu sözleşmeyi yazan, buna şahitlik yapan kimseler.”³

“Arâzilerin sınırlarını değiştirip bozanlar.”⁴

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFA

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (ö. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

٢٣٨ - ولما كَذَّبَهُ قَوْمُهُ أَتَاهُ جَبْرِيلُ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَقَالَ لَهُ : إِنَّ اللَّهَ [تَعَالَى] قَدْ سَمِعَ قَوْلَ قَوْمِكَ لَكَ ، وَمَا رَدُّوا عَلَيْكَ ، وَقَدْ أَمَرَ مَلَكُ الْجِبَالِ لِتَأْمُرَهُ بِمَا شِئْتَ فِيهِمْ ، فَنَادَاهُ مَلَكُ الْجِبَالِ وَسَلَّمْ عَلَيْهِ ، وَقَالَ : مُزْنِي بِمَا شِئْتَ ، [و] إِنَّ شِئْتَ أَنْ أَطِيقَ عَلَيْهِمُ الْأَخْشَبِينَ .
قال النبي ﷺ : «بل ، أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ ، مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ ، وَلَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا»^(٣) .

“Allah Teâlâ, kavminin sana ne söylediğini ve seni himâye etmeyi nasıl reddettiğini duymuştur. Onlara dediğini yapması için de sana Dağlar Meleği'ni göndermiştir.” dedi. Bunun üzerine Dağlar Meleği bana seslenerek selâm verdi. Sonra da:

“Ey Muhammed! Kavminin sana ne dediğini Cenâb-ı Hak işitti. Ben Dağlar Meleği'yim. Ne emredersen yapmam için Allah Teâlâ beni sana gönderdi. Ne yapmamı istiyorsun? Eğer dilersen şu iki dağı onların başına geçireyim.” dedi. O zaman:

“Hayır” dedim. “Ben Cenâb-ı Hakk'ın onların soylarından sadece Allah'a ibâdet edecek ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayacak kimseler çıkarmasını dilerim.”¹

Dağlar Meleğinin Teklifi

Kavmi Resûl-i Ekrem Efendimiz'i yalanladığı zaman, Cebrâil aleyhisselâm ona gelerek: “Kavminin sana ne dediğini, seni himâye etmeyi nasıl reddettiğini Cenâb-ı Hak işitti. Dağlar Meleği'ne de onlar hakkında istediğin her şeyi yapmasını emretti.” dedi. Dağlar Meleği, Peygamber aleyhisselâma seslenerek selâm verdi ve: “Ne yapmamı istiyorsan emret! İstersen şu iki dağı onların başına geçireyim!” dedi.

Allah Teâlâ kâinâtı melekleri vâsıtasıyla yönetir. Bulutların, Ay'ın ve Güneş'in yönetimi, rahimlere düşen nutfelerin büyüüp gelişmesi, eceli yetenlerin öldürülmesi, kabirdekilerin sorguya çekilmesi, Cehennem'in tutuşturulması, bakımı ve Cehennemliklere azap edilmesi, Cennet ve bakımı için melekler yarattığı gibi dağların idaresi için de melekler yaratmıştır.¹

«بَلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ يَغْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ وَلَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا» “Hayır, ben Cenâb-ı Hakk'ın onların soylarından sadece Allah'a ibâdet edecek ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayacak kimseler çıkarmasını dilerim.”

Burada özet olarak verilen hadîs-i şerîfin *Sahîh-i Buhârî* ile *Sahîh-i Müslim*'deki rivâyeti şöyledir:

Bir gün Hz. Âişe Peygamber aleyhisselâma:

“Uhud Gazvesi'nin yapıldığı günden daha zor bir gün yaşadın mı?” diye sordu. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle cevap verdi:

“Evet, senin kavminden çok kötülük gördüm. Bu kötülüklerin en fenası, onların bana Akabe günü yaptığıdır. Tâifli Abdükülâl'in oğlu İbni Abdüyâlî'e sığınmak istemişim de beni kabul etmemişti. Ben de geri dönmüş, derin bir keder içinde yürüyüp gidiyordum. Karnüsseâlibe varıncaya kadar kendime geledim. Orada başımı kaldırıp baktığımda, bir bulutun beni gölgelediğini gördüm. Dikkatlice bakınca, bulutun içinde Cebrâil aleyhisselâmı farkettilim. Cebrâil bana seslenerek:

1. Bu konuda geniş bilgi için bk. İbni Kayyim el-Cevziye, *İğâsetü'l-lehfân* (Fıkî), II, 125-132.

1. Buhârî, *Bed'ü'l-halk* 7, nr. 3231; Müslim, *Cihâd* 111, nr. 1795.

٢٣٩ - وَرَوَى ابْنُ الْمُكَدِّرِ أَنَّ جَبْرِيلَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ [تَعَالَى] أَمَرَ السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَالْجِبَالَ أَنْ تُطِيعَكَ. فَقَالَ: «أَوْخَرُ عَنْ أُمَّتِي لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ»^(٤).

٢٤٠ - قَالَتْ عَائِشَةُ: مَا خَيْرَ رَسُولٍ لِلَّهِ ﷺ بَيْنَ أُمْرَيْنِ إِلَّا اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا^(٥).

Tâbiîn âlimlerinden Muhammed ibni'l-Münkedir'in² (v. 131/748) rivâyet ettiğine göre, Cebrâil aleyhisselâm Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve selleme: "Yâ Resûlallah! Allah Teâlâ göğe, yere ve dağlara, sana itâat etmelerini emretti. Sen ne emredersen yapacaklar." deyince, Peygamber Efendimiz: "Ben ümmetimden ilâhî azâbın te'hîr edilmesini dilerim. Belki Allah Teâlâ onlara tövbe nasip eder ve yapacakları tövbeyi kabul buyurur." dedi.³

Kolaylık Taraftarı

Hiz. Âişe şöyle demiştir: "Allah Teâlâ, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi iki şeyden birini yapma konusunda serbest bıraktığı zaman, mutlaka o, ümmeti hakkında en kolay olanı seçerdi."

Hadisin tamamı "Resûl-i Ekrem'in Hilmi, Sabrı ve Affı" bahsinde (bk. I, 229) şöyle geçmiştir:

"Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem iki şeyden birini yapma konusunda serbest bırakıldığı zaman, günah olmadığı takdirde, mutlaka onların ümmeti hakkında en kolay olanını seçerdi. Şâyet yapılacak şey günah ise, ondan en uzak duran kendisi olurdu. Peygamber aleyhisselâm, Allah'ın yasakları çiğnenmediği sürece,

şahsı adına hiçbir şeyden dolayı intikam almamıştır. Ancak Allah'ın bir yasağı çiğnenmişse, onun cezasını Allah adına mutlaka vermiştir."¹

1. Buhârî, Bed'ü'l-halk 7, nr. 3231; Müslim, Cihâd 111, nr. 1795.

2. Muhammed ibnü'l-Münkedir, Hiz. Âişe'nin dayısı Münkedir'in oğludur. İbnü'l-Münkedir diye de anılan bu zâhid âlim, Medine'nin ünlü muhaddis ve kırâat âlimlerinden biriydi. Resûlullah'ın hadislerini okumaya başlayınca gözyaşlarını tutamazdı. İmâm Mâlik onun hakkında "Kurrânın efendisi" derdi.

3. Bu rivâyet mürseldir. Yani sahâbî râvisi zikredilmemiştir. Kaynağı bulunamamış olsa bile, bu rivâyeti bir önceki sahîh hadis desteklemektedir.

٢٤١ - وقال ابن مسعود [رضي الله عنه]: كان رسول الله ﷺ يتخولنا بالموعظة مخافة السامة علينا^(٦).

Abdullah ibni Mes'ûd² radiyallahu anı da şöyle demiştir: “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bıkıp usanmayalım diye, bize öğüt vermek için dinlemeye istekli olduğumuz günleri kollardı.”

Hadisin tamamı şöyledir: Tâbiîn âlimlerinden Ebû Vâil Şakîk ibni Seleme öyle dedi:

“İbni Mes'ûd radiyallahu anı bize perşembe günleri vaaz ederdi. Adamın biri ona: ‘Ebû Abdurrahman! Keşke bize her gün vaaz etsen’ dedi. İbni Mes'ûd ona şunları söyledi:

“Sizi usandırmamak için her gün vaaz etmiyorum. Nitekim Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de, bıkıp usanmayalım diye, bizim dinlemeye istekli olduğumuz günleri kollardı.”³

1. Buhârî, Menâkıb 23, nr. 3560, Edeb 80, nr. 6126, Hudûd 10, nr. 6786; Müslim, Fezâil 77, 78, nr. 2327.

2. Abdullah ibni Mes'ûd radiyallahu anı ilk Müslümanlardan olup Hz. Hatice ve Hz. Ali'den sonra İslâmiyet'i kabul etmiştir. Peygamber Efendimiz onu Cennet'le müjdelemiştir. İbni Mes'ûd, Kâbe'de âşikâre ilk Kur'an okuyan sahâbîdir. Fahr-i Âlem Efendimiz'e pek yakın olduğu, evine rahatça girip çıktığı için yabancılar onu Resûlullah'ın âilesinden zannederdi. Peygamberler Sultanı Efendimiz bir yere gitmek istediğinde İbni Mes'ûd onun ayakkabılarını çevirip hazırlar; bir yere oturduğunda ayakkabılarını muhafaza eder; yıkanırken perde tutar; uyuyorsa, ibâdet için uyandırır. Allah'ın Elçisi'nin hayat tarzını, tavırlarını, kısacası her şeyini kendisine örnek alırdı. Bu sebeple sahâbe onu, ahlâkı Peygamber Efendimiz'in ahlâkına en fazla benzeyen kimse olarak kabul ederdi. Resûl-i Ekrem Efendimiz onun güzel sesiyle Kur'an okuyuşunu dinlemeyi pek severdi. Ayrıca onun hadis, tefsir ve fıkıh ilimlerinde pek üstün bir yeri vardır.

3. Buhârî, İlim 11, 12, nr. 68, 70, Daavât 69, nr. 6411; Müslim, Münâfikîn 82, 83, nr. 2821.

٢٤٢ - وعن عائشة: أنها ركبَتْ بعيراً وفيه صُعبَةٌ ، فجعلت تردُّه ، فقال رسولُ الله ﷺ: «عليك بالرفقِ»^(١).

Kendisinden rivâyet edildiğine göre Hz. Âişe bir defasında hırçın bir deveye binmişti. Hayvanı sakinleştirmek için onu sert bir şekilde bir o tarafa, bir bu tarafa götürmeye başladı. O zaman Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Hz. Âişe'ye:

“Âişe! Hayvana yumuşak davran!” buyurdu.¹

Hadisin bir başka rivâyetine göre Hz. Âişe şöyle demiştir:

“Huysuz bir deveye binmiştim. Bu sebeple onu kamçılamağa başladım. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu: ‘Hayvana yumuşak davran. Çünkü nerede yumuşaklık, kolaylık varsa, orada güzellik vardır. Yumuşaklığın ve kolaylığın bulunmadığı her şey çirkindir.’”²

1. Müslim, Birr 79, nr. 2594.

2. Ahmed ibni Hanbel, Müsned, VI, 125, 171; Buhârî, el-Edebü'l-müfred (Elbânî), s. 160, nr. 469.